

REPOZITĀRĀ GLABĀŠANA:

VALSTS UN REGIONĀLAIS ASPEKTS

Ināra Mutule
Latvijas Nacionālā bibliotēka
2007. gada 11.maijs
Rīga

Depozitārās glabāšanās attīstība Latvijā

- 1962. - Ikšķiles baznīcas ēkas piešķiršana un rekonstrukcija Latvijas Valsts bibliotēkas vajadzībām
- 1975. - LPSR MP lēmums par Depozitārija izveidi
- 1972.-1974.- reāli depozitārijs Ikšķiles baznīcā faktiski ir LNB Galvenās krātuves daļa bez iespējas loģiski veidot krājumu

Kopīgais krātuvju stāvoklis ap 1990.gadu

1989.gadā 1/3 aktīvo fondu nepieejami lasītājiem

- Bibliogrāfijas institūta obligātā eksemplāra arhīvs Anglikāņu ielā 5 un dzīvojamo ēku pagrabos Brīvības un Alunāna ielās
- Daļa aktīvā fonda no Jaunielas 26 varmācīgi pārvestas uz Tērbatas ielu 75
- 90-to gadu sākuma Saeimas lēmums par kulta celtnu atdošanu draudzēm
- Rezerves-apmaiņas fonds Anglikāņu ielā 5 un Arsenāla ielā 5

- Ikšķiles baznīca

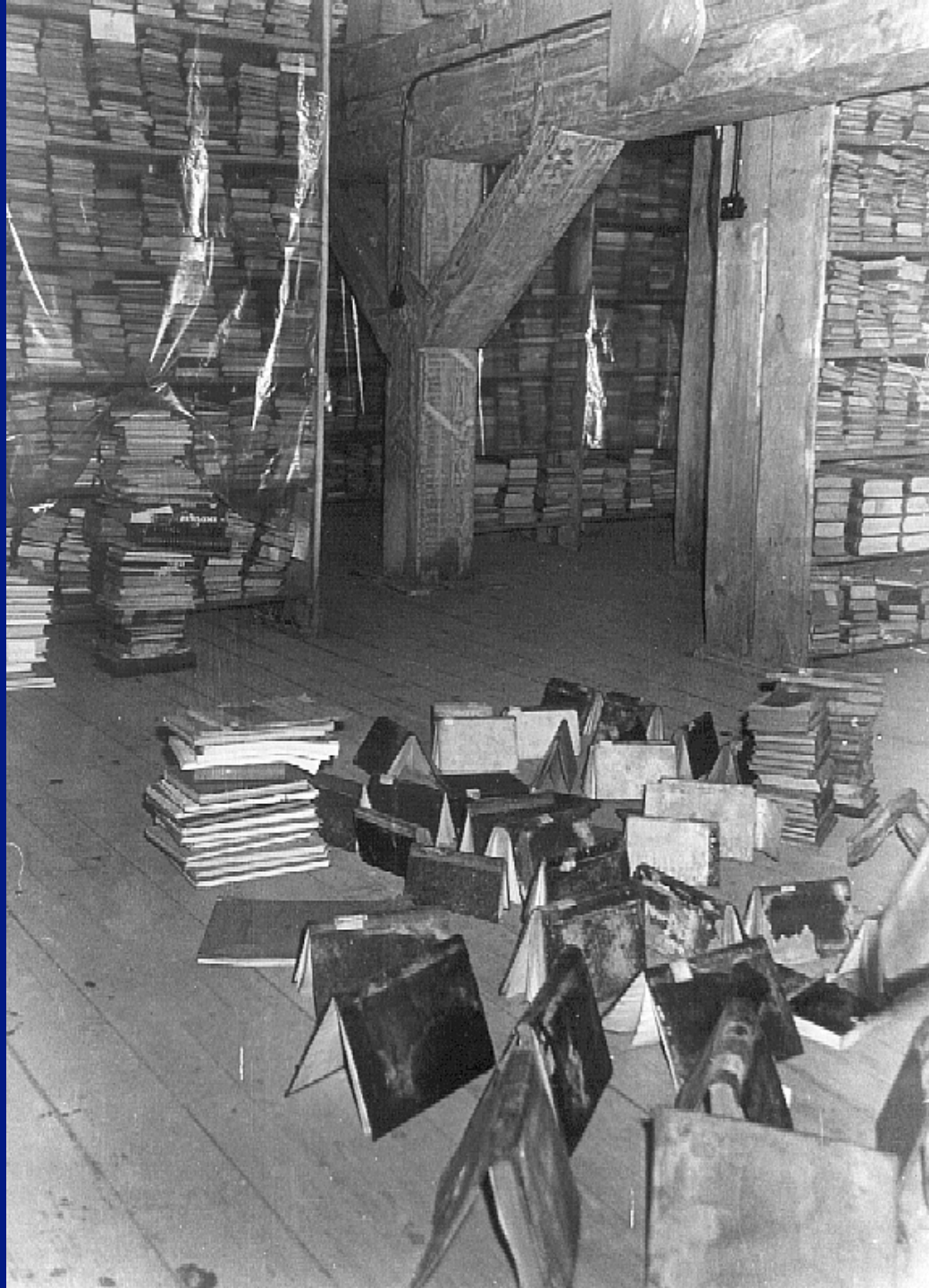

- Arsenāla iela

Pagaidu risinājumu meklējot

- Zivju konservu fabrika Kaija:
 - BI obligātā eksemplāra arhīvam,
 - aktīvajam fondam no Jaunielas 26 un Kr.Barona ielas 14,
 - Grafisko izdevumu krātuvei no Jēkaba ielas 6/8,
 - Restaurācijas nodaļai un Bibliotēku Attīstības institūtam
- PSRS bruņoto spēku Rīgas pretgaisa aizsardzības štābs Silakrogā:
 - **Depozitārijam** un Rezerves – apmaiņas fondam

LNB jaunās ēkas projekts

- 1. variants. 1989 – 1995. gadā visu bibliotēku zem viena jumta, t.sk.
Depozitārijs
- 2. variants. 1996 – LNB jaunā ēka un Depozitārijs (**Repozitārijs**) Rīgas rajona Ropažu pagasta Silakroga “Rakstos”

LNB krājumu veidošanas un izvietošanas stratēģija

- LNB projekta darba grupas. Viena no tām Repozitārija attīstībai
- Apstiprināta “Latvijas Nacionālās bibliotēkas krājumu attīstības politika” LNB projekta ietvaros
- Tiek izstrādātas skaidras robežas starp izdevumu izvietošanu **jaunajā ēkā un Silakrogā**

Definīcijas

- **Depozītbibliotēka** – bibliotēka, kas, balstoties uz speciālu likumdošanu, saņem un pastāvīgi glabā visus iekšzemes izdevumus, bezmaksas obligātos eksemplārus
- **Repozitārijs** – kooperatīva krātuve (piemēram, Nacionālā bibliotēka, reģiona galvenā utt.) vai nacionālas jeb reģionālas nozīmes pastāvīga iestāde ar administratīvu statusu

No definīcijas par nacionālajām bibliotēkām

Pēc IFLA's definīcijas izriet, ka par **repozītiblitēku** uzskatām tāda bibliotēka, kas citu bibliotēku uzdevumā glabā mazpieprasītus .. materiālus, kuri vismaz vienā eksemplārā valsts teritorijā ir vajadzīgi lasītājiem, kā arī tādi eksemplāri, kuri eventuāli būtu atkal noderīgi citām bibliotēkām.

“Nacionālā bibliotēka var būt atbildīga arī par attiecīgās valsts bibliotēku efektīvas un lietderīgas darbības tālāku veicināšanu, veicot tādus uzdevumus, kā **valsts nozīmes kolekciju pārvaldīšana**, infrastruktūras nodrošināšana, darba koordinācija valsts bibliotēku un informācijas sistēmas ietvaros, starptautiskā sadarbība un vadības īstenošana.”

Depozitārijs būs LNB jaunajā ēkā

- Retumi
- Galvenā grāmatu krātuve
- Speciālie fondi (notis, kartes, grafiskie izdevumi, periodika)
- Letonika
- Obligātā eksemplāra arhīvs

Repozitāriju funkcijas

- Veicināt valsts nozīmes kolekciju pārvaldīšanu
- Novērst kolekciju dublēšanos;
- Saglabāt pieejamību mazizmantotajai literatūrai;
- Nodrošināt SBA un DD pakalpojumus
- Samazināt uzturēšanas izmaksas

Ārvalstu pieredze

- **Somijas** Nacionālais repozitārijs Koupio (1989.gadā atdalījies no Helsinku Universitātes [Nacionālās] bibliotēkas)
- **Igaunijas** Nacionālais repozitārijs (1995.gadā atdalījies no Igaunijas NB)
- **Norvēģijas** Nacionālais Repozitārijs (izveidots 1990.gadā Norvēģijas NB sastāvā Mo i Ranā) u.c.
- **Vācija**

LNB Repozitārijs

- Apakšstruktūras:
- **Aktīvais fonds** (mazpieprasītā literatūra), arī “siets” vai instruments izslēgšanas politikai
- **Rezerves un apmaiņas fonds** sadarbība grāmatu apmaiņai valsts bibliotēku tīklā un starptautiski

Repozitārija 2.kārta

Silakroga objekta pazemes bunkurs (~900 kv.m.) - **LNB**
projekta satāvdaļa

- Mērķis Repozitārija tālākai attīstībai ir:
 1. Kļūt par reālu visas valsts zinātnisko bibliotēku repozitāriju
 2. Kļūt par visas valsts publisko bibliotēku rezerves - apmaiņas bāzi un koordinātoru ar iespējamajiem reģionālajiem RAFiem
- Lasītava ciemata iedzīvotājiem

Uz Repozitāriju pārvietojamās LNB krājuma daļas

1. Latvijā izdotie laikraksti
 - līdz 1919. gadam
 - 20.- 44. gadi
 - no 1945. –
2. Krievijā izdotie laikraksti
3. Grāmatas krievu valodā līdz 1990.g
4. Pārējās (notis, jaunā rezerve u.c.)

Repozitārija 2.kārta

Risināmie uzdevumi:

- Mazpieprasītās literatūras krājuma apzināšana zinātniskajās bibliotēkās;
- Nolikuma izstrādāšana sadarbībā ar citām bibliotēkām (nodošana/pieņemšana, uzskaite, apstrāde, īpašuma tiesības);
- Izdevumu veidu un atlases kritēriju noteikšana.

Vai būs 3.kārta ?

- Ideja par papīra saglabāšanas un restaurācijas centra izveidi visiem Baltijas valstu arhīviem, bibliotēkām un muzejiem sadarbībā ar Papīra saglabāšanas centru (Zentrum für Buchhaltung/ **ZFB**) Leipcigā.
- Ar KM lēmumu ir izveidota īpaša darba grupa (vad.A.Vilks, vietn. J.Ezers/LAB) izpētei un koncepcijai (2005).
- Katlu mājai ir plānotas arī centram nepieciešamās jaudas,
- Ir sagatavota koncepcija un iesniegta LR KM.

Paldies par
uzmanību !